

pentru

Minte, Anima si Literatura.

Nr. 24.

МЕРКІВІ, 22. 1859.

1859.

І С Т О Р І А

д р е п т в л ё р о м а н ё.

(Зримаре din Nr. tr.)

Зічес-сь леце дн сенсъ спечіале ачеа че детерміна попорвлі колептіваменте дн үрта зної прописечні фъкто de зної тацістратѣ сенаторі; єр' плебісчітѣ, ачеа че детерміна сінгврѣ плебеа дн үрта зної прописечні фъкто de зної тацістратѣ плебеї. Ля днчептвлѣ плебесчіtele пъта пептрѣ плебе ераѣ облегжтю, та лецилѣ Оракціа, Пъбліа ші Ортєнсіа ле деде пътере de леце цепераль, ші аша плебесчіtele днкъ лварѣ пътеле de леце.

Світѣ пътіреа de Сенатсконсултѣ се днцелегѣ деліверъчніл сенатвлї; та по-тестата лецилатівѣ світѣ републікъ, преквт штімѣ, ера дн шъна попорвлі, ші аша світѣ декврсвлѣ ачелві темпѣ пз с'аѣ емісъ тълте сенатсконсултѣ дн обіентвлѣ дрептвлї пріватѣ, чи ші карі с'аѣ емісъ пз авеаѣ de cine пътере лагаль чи пъта пріп еспресвлѣ орі тачітвлѣ кон-сенсъ алѣ попорвлї.

Нъма світѣ імперівлѣ прінчіпілорѣ авеа сенатвлѣ факътате de a промъгла леци, карі се пътіаѣ огатіоне рінсіріум, фіндѣкъ се пропгніаѣ de кътрѣ прінчіпії дншіші.

Врео кътвва тімпѣ орі каре тацістратврѣ авеа факътате de a emanare edipite, та інтре тіоте мерітъ а се десчине тацістратвреле преторіал, карі къ edipitele лорѣ modifікаѣ ші indipliaѣ кътѣ зної пікѣ днреца е рігуреа свіпер-фль а дрептвлї чівіле, ші і днрентаѣ дефеп-теле ші 'лѣ свілініаѣ дн че ера танкъ, аша кътѣ дрептвлї че 'лѣ днтродзсерѣ преторії

терітъ пътеле de дрептѣ опорарів сеѣ прето-піанѣ. Edipitele преторілорѣ ераѣ de 2 спедіе: edipite opdinapie, ші edipite естраодинапіе. Тотѣдеаина ля днчептвлѣ апвлї къндѣ преторії асвіеаѣ сарчіна преторіале, еї emanat пе о-табль албъ, каре се пътіа al h u m p r a e : o r i s, зної edipтѣ, дн каре edipitaѣ по-теле днпъ карі ворѣ а аменестра дрептате дн декврсвлѣ апвлї лорѣ de дрептторіз, ші ачесте edipite се кі-тмаѣ opdinapie; кътѣ одать днсе еї emanat edipite ші съптѣ декврсвлѣ апвлї лорѣ de дрептторіз, ші ачесте апої се пътіаѣ естраоді-піаріе. Ма тіоте ачесте edipite але преторілорѣ, пз пептркъ ле emanat еї авеаѣ пътере de леце, чи пептркъ се ачептаѣ ші се конфірмаѣ тачі-таменте de кътрѣ попорѣ, каре воіа ка съ се маї рестемпere днреца лецилорѣ.

Респвпс еле жгрекопсдлділорѣ (responda prudentium) 'ші трагѣ оріціне кам de пе ла апвлѣ 500 дела фіндарае Ромеї. Тіберії, отѣ плебеї dede есемплѣ ла алдїї, днчептвнѣ а респвпnde дн пъблікѣ ла орічіне 'лѣ днтреба de верѣ о честівн de дрептѣ. Ачесте devicіvni а ле жгрекопсдлділорѣ атъта фамъ е авторітате 'ші къштігасерѣ, кътѣ пріп тачітвлѣ консенсъ алѣ попорвлї лецилторії еле днчептбрѣ а се konoidepa ka ші леци; ба кіарѣ ші світѣ імпе-рацї се dederp opdinъчнї mai de тълте орї, ка жгдечнї дн devicіvniile kontrovercіelore съ се днпъ de зної респвпсе а ле првдептвнорѣ. Дрептвлѣ че се днтродзсе пріп devicіvniile сеѣ респвпселе жгрепт гдептвнорѣ, се днсемпн къ еспресівніе: jus recepsum, receptus mos, re-ceptae sententiae.

Констітчніл се днтродзсерѣ преторії дн-

чепъ пътна днпъ че пътереа съпремъ а статвлі се трансфері фитр'о сингръ персопъ фісікъ — прекът пътна декът вомъ бедé.

Система ленелатівъ дн Рома съфери о ловітгръ фаталь съпътъ Жвлі Чесаре. Ачеста се факче днпаторе перпетъ. Братъ е Касій apdenij de a рекспераре лібертатаа патріе опресе, се дентермінарь а 'ші спъла тънеле дн съпцеле днпаторелъ. Ма днтрепріндеяа авдаче нз авъ ресътатвлъ допітъ. Съпцеле днпаторелъ кърсе, ма пътна спре а есчіта по Оптавіанъ, непотъ е съчесоре лві Чесаре, ка съ'ші ресънне асъпра де вчігъторій впків-сех. Сбртеа і фаворі ші ремасе інвінкъторій. Днпъ ачеста атътъ 'ші штів афепчівнаа тоді opdinii статвлі, кътъ 'лъ рекъпосквръ къ тодії де вникъ е сингръ съверанъ. Сенатвлъ і dede тітвлъ де Августъ ші днъ декіаръ съпра де тóте лене. Dar' Августъ н'ащ днпойтъ пічі пътнеле пічі апарендеа естерне але мацістратрелоръ; ші еар къндъ воіа а днп-тродвче врео лене нозъ, о пънне днпайтнаа по-порвлі adspnatъ дн комісіе ка елъ попорвлъ се о съпчівнезе — къ біне штіа актъ Августъ къ воіа lsvi døbenice дежа арбітра воінцелоръ пъ-чівні. Де ачі фътіса лене реціз, пріп каре ведемъ къ авторітатаа съпремъ тóтъ ера актъ пътна дн тънеле прінчіпелъ.

Зпії съпъ de пътре, къ ленеа реціз н'а еотітъ пічіодатъ, чі къ ар фі пътна о тёръ im-ципчівнаа а лві Тревоніанъ. Ма ачеса нз съфере пічі впътъ днпъ, къ пе тенпвлъ лві Оптавіанъ пътреа ленелатівъ а трактъ дн тънна імпераді-лоръ, карі апої пічі н'о таі лъсаръ пътъ ла дестропчівнаа імперіалъ, къндъ ленелчівнаа днченъ а лва къ тотълъ алъ формъ.

Пептъ сепліфікареа ideелоръ крдемъ опортнъ а фі, ка дела Августъ пътъ ла Жє-тініанъ съ дестінцемъ треі сепчівні дн історіа жхрепріддендеа рошане: 1) дела Августъ пътъ ла Adrianъ днпператъ, съпътъ каре се штерсе Факълататаа мацістратілоръ de a emanare edipite,

чи се комілъ впъ edipitъ перпетъ саре а шерви de портъ перпетъ е пемтаверъ днтръ аш-пестрареа жхстідіе; 2) dela Adrianъ пътъ ла Костантінъ, съпътъ каре днптродвчівнаа крешті-ніствлі ка релевінне dominante дн іттерій, dede системе ленелатіве о нозъ днречівне; 3) се ва терпіна къ domnіrea лві Жхстінъ, днпъ а кърві шорте съпътъ съчесорелъ сех, днпператвлъ Жхстініанъ, жхрепрідденда рошанъ днбръкъ впъ аспептъ къ тотълъ поъ.

1. Съпътъ Августъ, къ тóте къ потестатеа ленелатівъ ера дн тънна днпператвлі, ведемъ тогъші талте лені съпчівнате de попорвлъ дн комісіе днпъ всклъ e modulъ antікъ. Се штів елъ днпсе пре віне фолоси de авторітатаа че і фі акордатъ, къ emanъ пропріа авторітате консті-тчівні, ші провокъ сенаткопсълте асъпра de матеріе че съпътъ тітвлъ републічей лібере нз ера de комітетца сенатвлъ; de ачі 'ші трагъ орідінаа констітчівніле прінчіпілоръ ші сенат-копсълтеле рекъпосквтъ съпътъ пътне de oratio-nes Principum.

Конотітчівніле прінчіпілоръ авеа ѿ пътні діверсе, прекът діверсъ ера тотівлъ сеъ об-ієнтелъ еманзреі лоръ. Аша зічеа-съ edipitъ, къндъ прінчіпеле ставеріа чева тотъ пропріо; атаре edipitъ се консідера ка лене впіверсале ші облегъторій пептъ тотъ попорвлъ. Декретъ се пътна devicіvnea прінчіпелъ днтръ пърціле контенденіј асъпра de кассе контроверсе; атаре декретъ ера облегъторій пътна пептъ ачеіа пептъ карі се eman, de касма прінчіпеле н'ар фі декіаратъ къ аре de a се апліка ла тоате кассріле асемені. Рескріптеле се dedea ѿ пріваділоръ дн обієнте неконтроверсе, ші сеъ ла пропріа lоръ черере днтр'о інстанцъ, сеъ дн үрта үнії консълтъчівні de мацістратръ, сеъ дн үрта үнії domande din партеа а брекаре комітате; дн касклъ прімъ рескріптеле се кіштамъ adnotationes, subnotationes, дн касклъ сеекндъ epistolaе, дн касклъ терпъ pragmati-

cae *sanctiones*. Рескріпtele авеаă екаре ефі-
качіс къ декретеле. Mai eraă ăn ărtă tă-
dăt e телe, пріп карі пріпчіпеле da іnстрpчіпї
тацістрацилорð, спnendă карі съпt detopinçele
лорð e кът aă de a le ănplini.

Сенаткоnслate ănкъ се emiseră тълте e
dіverse съпt Азгвстă ănпperată; та пісодатъ
авторітатеа сенатлăi n'a фостă mai mare ka ăn
зілеле лăi Тіберіă, къндă ачеста dede пътре
сенатлăi de a ставері totă che mai nainte пътма
пріп cançіvnea попорулаi се пътреа incitati; de-
ліберъчіпile сенатлăi, кът amă mai zioă, лăзаръ
пътеле de orationes Principum, пепtrкъ авеаă
de a се фаче пътма dнpъ пропnperile пріпчи-
пілорð.

Діntre ănпperadăi карі aă съчесă лăi Тіберіă,
пздіn aă праотікатă потестатеа лецелатівъ. Се
теторъ къ Весnaciană aă aducă dōze леци;
Нерва патрă; Траjană ăna, пріп каре не впă-
татъ, каре талтата не філăлă сеă, 'лă облегă
a 'лă emançіpare.

Ăn ачестъ епокъ, de шi потестатеа пз-
влікъ ера концептратъ ăntr'o сінгăръ персоnъ
фісікъ, kontinvarъ totwshі преторіl a emanare
edintele лорð, прекът шi впеле devicisnі сеă
reспnпce a le жxrekoncsluclorð сеă mai bine a
le впорð жxrekoncslucl се conciderarъ e се об-
серваръ ка леци.

Mai observămă ănкъ, къ Азгвстă a ліmitată
факультатеа de a іnterpreta лециle пзпъ акт
компnп tătвrорð, шi o кончесе пътма la впї
ănвzăцаi a кърорð првdençă ера впіверсалтінте
къпосквтъ, opdinndă totădeodatъ таціstratrелорð
ка ăn devicisnile какセルорð съ nă се авать
дела deterninъчіпile ачелорð canieny.

2. Adriană ănпperată emană тълте леци
che се реferескъ la обієктлăи фрептлăи пріватъ.
Mai тетораверь e ачеea пріп каре nă mai per-
mice таціstraclorð de a промыла edicte, чi
opdină лăi Жxliană жxrekoncslucl a компila
nă edicte перpetъ, каре съ шербескъ de нормъ

перpetъ пепtră тацістрацї. — Ачестъ компі-
лъчіпne dede жxrekoncslucl рomanе o пóвъ di-
repchіпne; къ жxrekoncslucl 'шi ănпtórcerъ akт
totă dñiçenđa шi се adoperarъ a іnterpreta
лециle che се къпindеаă ăn aчеa компілъчіпne;
ép' пречепtorii се ажтадă къ ea ăn іnстрpчіп-
nile лорð. Mai ănкolo Adriană pedede жxrek-
oncsluclorð лібертатеа de a responde (responsa
prudentum) ăn обієктеле de фрепtă, deкіarпndă
къ пепtră ачеста de aă ănпtate nă mai e ne-
чесарій a repprta авторизape дела пріпчіpe.

Авторітатеа сенатлăi рemасe шi съпt
Adriană neatakatъ, шi се emiseră тълте се-
natekonslalte, ăntrre карі terită спечіale мен-
chіпne сенатkonslalteă Tertuliană, пріп каре
матреa іnченă каре a пзсквтъ З копiи шi лі-
бертіна патрă, се ănпtъrtăшiaă шi ele din
epeditatea філорð лорð. Аnainte de ачестă
сенатkonslalteă матріе ераă къ totvă ескісе
дела epeditatea філорð сеi.

Съпt съчесорiи лăi Adriană konstîtutivnile
пріпчіпlорð се ăntrăciръ de minnne. Еле фбръ
реклесе, прекът вомă bedé, ăn треi kodică:
ertoçepiană, grégoriană e teodociană; шi mare
парте din ele aă ăntratъ шi ăn kodichele жx-
tiniană. Пе ачестă кътпъ ведешъ ănflorindă
chei mai iăztri с челеврі жxrekoncslucl, карі
сінгăрі ap фi ажnпcă a лămіna o пzчіпne ăn-
tréгъ: Жxliană, Потопnă, Гaiă, Марчелă, Пан-
niană, ănпiană, Павлă e Modestină.

3. Константинă a ăntrodăscă рeлeци-
nea крештіn ка domnitorіi ăn имперіалă romaniă,
шi пріп ачеста dede лецелъчіпne рomanе o пóвъ
direpchіпne. Елă a emanatъ тълте леци шi despre
manymicisnne склавіlorð, шi despre патrіa по-
тестате, шi despre неконтененца пzліkъ, шi
despre чесisnne вzпvріlorð, шi despre саптеві-
къчіпnea сербъторіlorð, шi алтеле despre полі-
дія естерпъ a еклесіe. — Пепtră a фачіlіta
лібертареа склавіlorð a ăntrodăscă o пóвъ та-
nierpъ de manymicisnne, каре се фъчеа ăn бесеpіkъ

ди пресенца клергів. — Пентръ а пъне мар-
шілі ла лібертатеа че о авеаѣ патрії асвпра de
філъ лорѣ, а opdinatѣ ка піме съ пъ ктезеа а
вінде філъ сеѣ афаръ de касвлъ къндѣ фітіа
л'ар констринѣ ла ачеста, чи device апої ка ди
ачестѣ касѣ патреле съ філ аліментатѣ къ спеселе
ерарілѣ. Opdinъ таї днколо, ка піме съ пъ
потъ цінѣ таї твлтѣ de о конквінѣ, ші аме-
рінѣ къ пепъ аспръ пе тої карі с'ар da прѣдѣ
мъчєрілорѣ вінереі атъцітбріе.

Тотѣ ди ачестѣ епокъ, ші апъте пе тішпї
лві Константінѣ челѣ Маре ші а філорѣ лві се
пзееръ дої жзрекопсвдї апъте Грегоріанѣ ші
Ертоценіанѣ ші фечеръ дозе колепчінї, зна
свтѣ пзме de кодіче Грегоріанѣ къпрінде кон-
стітчівілѣ днпперацілорѣ dela Adrianѣ днпператѣ
пъпъ ла Константінѣ челѣ Маре, чеевалтѣ свтѣ
пзме de кодіче Ертоценіанѣ къпрінде констітчі-
вілѣ днпперацілорѣ Деокледіанѣ e Macimianѣ.
Ачесте дозе колепчінї de ші ераѣ pedante пзма
de бтені прівацї, еле авбръ тотѣші фордъ de
леце ди жздецѣ.

Свтѣ тотѣ декретлѣ днпперціе лві Кон-
стантінѣ челѣ Маре, жзрепрѣденда контінзаменте
а днппфорітѣ; та днпъ тбртета лві къзѣ таї къ
тотѣлѣ, ші пзма лівердї се таї оквпакѣ къ еа,
ер' пентръ інценї пъ ера алтѣ de кѣтѣ обіептѣ
de диспредѣ. Дечі Валентініанѣ вѣтрѣнлѣ emanѣ
о леце, каре авеа de скопѣ а репріме decola-
теда tіnepіmе.

Ачестѣ леце таї реотаврѣ стѣділѣ жзре-
преденіе, къ пъ трекрѣ твлдї апі ші потеаі
веде кът квргѣ tіnepі din провінціе оїденталі
ла академіс стѣдісторї штіпцеле фртосе ші
лецеа чівіле. Днпъ ачееа, імператѣлѣ Teodocis
челѣ tіnepѣ днкѣ inotitzi o академіс ди Кон-
стантінополе, каре възѣ твлдї професорі de
дрептѣ фортѣ челеврі.

Ма жзрепрѣденда форенсъ ера ди чеа таї
таре конфесівне, ші пзма din кодічї грегоріанѣ
ші ертоценіанѣ съ таї пътѣ аве чертедѣ deespre

прінципіе че ераѣ de a се алега ди жздецѣ
пентръ devidepea каселорѣ контроверсе. Devi:
Valentiniанѣ III. днпператѣлѣ оїденталі e
Teodocis II. днпператѣлѣ оїенталі врбръ e се
адонераръ а пъне капетѣ ла атѣта dicordine ші
печертецѣ. Ші апъте Valentiniанѣ, днпъ че а
декіаратѣ карі констітчівілѣ днпперътештѣ e карі
рекріпте ар пътѣ фі алегате ди жздецѣ, e карі
лецї свтѣ de a се обсерба de тої ка цене-
рал; ші днпъ че а opdinatѣ ка рекріптеле карі
ар фі контрапіе ечітъдеі e верітъдеі съ се рефузе
къ totблѣ ші съ пъ се iee ди консідеръчінѣ
de кѣтъ жздецї: determinѣ ка пзма сентенцеле
жзрекопсвдїлорѣ Papinianѣ, Павлѣ, Гаїѣ, Єлпіанѣ,
Modestinѣ ші а ле жзрекопсвдїлорѣ компетандї
de ачештіа, съ потъ аве пзтере de леце ди
форѣ; ші opdinѣ, ка пе касвлѣ къндѣ сентен-
целе ачесторѣ жзрекопсвдї ар фі diconanї,
атѣпчі ачееа сентенцѣ съ аівѣ пзтере de леце
каре ва фі свтѣпѣтѣ de пзтервлѣ челѣ таї таре
dintre пзмії жзрекопсвдї; еар се пзтервлѣ
ар фі екаре, атѣпчі ачееа сентенцѣ съ аівѣ пре-
валенцѣ пе лъпгъ каре 'ші ва фі datѣ опінівпea
Papinianѣ; ші еар се ар вені днпайтѣ верѣ о
касѣ асвпра de каре Papinianѣ пъ ар фі сен-
тенціатѣ, ші чеевалцї жзрекопсвдї с'ар дн-
пперци ди дозе пѣрдї асеменї къ сентенцеле
лорѣ, атѣпчі жзрілорѣ ле стѣ ди вбів а алеце
ачееа сентенцѣ каре лі се ва пѣрѣ таї конфбртѣ
къ ечітатеа ші adewerътatea.

(Ba зрта.)

З РІКАРІДЪ п а р т е а а п а т р а . (Лнкеіере.)

- Anii. 1804. Aprile 10. Карте господѣ dela K.
Іпсілантѣ BB. dela Валахia, пентръ
ка апеле din Фокшанѣ съ се адзкѣ
дела izвбрълѣ Штѣлбоса 88
1804. Iulie 8. Апдрептареа хотарвлї Mold-
 dovei доспре Tрансідавія de Стол.

Anii.	Fața.	Anii.	Fața.
Ioan Върпавă, Исправн. de цинотвълъ Бакъвлъ	90	1815. Ноемврие 5. — Анафораоа кътъръ Скарлатъ Калітахъ ВВ. асвпра по- рвичеи че с'аă датъ къ хотържре певрпітъ ка съ се десфакъ тошиile de песте Прятъ	189
1804. Маѣ 18. — Кърци domпewшти не ла Исправніч ка съ нъ днгъдзие піч- деком не жідові съ ціе тошиї ка апълъ	176	. . . Понтъріле пентръ лукъ че с'аă сокотітъ съ лукрекъ чеи че шедъ не тошиile автора днпъ хотържреа хрісовълъ	149
1805. Генар. 20. — Хотържреа Domпвлъ Ал. К. Морзъ ВВ. днлтетеиетъ пе анафораоа боерілоръ ка ліповенії ка бісеричеле лоръ шчл. шчл., съ нъ фіе свпъраді	137	. . . Ржndsiéla пріпассрілоръ дп че кіпъ съ се зрмезъ — Мортасенія — Венітвлъ Кантарвлъ — ржndsiéala Мъссрілоръ — Брэдіна Днпърэ — Брэдіна Ністрвлъ — Брэдіна Пр- твлъ, а Сіретвлъ, а Молдовеї, а Бістрідеї ші а Тротшвлъ — Понтърі пентръ ржndsiéla ватажі- лоръ, харабації, че аă а се ржndsi не ла ціптврі	199
1805. Мартіе 28. — Днлтъріреа прівіле- ційлоръ вреслеї кожокарілоръ ші вль- парілоръ	140	1817. Івліе 1. — Хрісовълъ Domпвлъ Ск. А. Калітахъ ВВ. пентръ пъвлікареа кодічеi чівіле	300
1806. Маѣ 12. Хрісовълъ пентръ регула- реа чіштелелоръ, ка днлтърітврэ domпескъ	97	1817. — Анафораоа обштештеi adзппърі а Moldавеї пентръ Фелвлъ пропріе- тьдеi дп дёръ din веkіme	325
1811. Івліе 24. — Ржndsiéla de не ла сате пентръ преоді дп че кіпъ съ се зрмезъ	109	1819. Ноемвре. — Анафораоа арътътбрэ de правиле че се окъртвія пъ- тъпвлъ Moldовеї din днвекіме	207
1812. Івліе 24. — Анафора а боєрілоръ пътъптенії кътъръ Domпвлъ Скарлат А. Калітахъ ВВ. пентръ ашезареа че се кзвіне а се фаче църеi ші іертареа вірвлъ не кътвра тімпъ	112	1820. Дечемврие 18. — Офісъ а Domпвлъ Mixai Свцъ ВВ. спре ръдікареа так- сеi еспортадіе вітелоръ, а пънєi, ші авторъ продвкте, ші днвоіреа велпіділоръ дп цérъ	216
1812. Октоб. 2. — Анафораоа обштештеi adзппърі кътъръ Domпвлъ Moldавеї Скарлатъ А. Калітахъ ВВ. пентръ днлстринареа Бесарабіеї	343	. . . Рангріле боєрілоръ din Валахія	220
1813. Мартіе 25. — Анафораоа ші днлтъ- ріреа Domпвлъ Сларлатъ Калітахъ пентръ венітвріле ші цінереа школеi din Іаші	177	1822. Івліе 9. — Тълтъчіреа днпперът- сквлъ фірманъ, пентръ ржndsiérea de Domпъ ла Moldavia а лві Ionіu Стврза ВВ.	221
1814. Августъ 9. — Анафораоа ші днлтъ- ріреа D. Скарлатъ А. Калітахъ ВВ. пентръ сквтепічі	183	. . . Астономія Moldовеї днпре унă скріторів пътъптеніанъ din алă 18- леа веakъ	252
1815. Септемвр. 22. — Анафораоа пентръ 10,000 леi че с'аă сокотітъ а да тагма боєреаскъ пентръ келтві- леле Lazarеттврілоръ спре паза ч- теi, днлтърітъ de Скарлатъ А. Ка- літахъ ВВ.	120	. . . Планъ de o форма de облѣдѣре репвліканъ, de Логофет. Dimitrie Стврза	281

Актъ бісеріческъ атіпгъторіз de

Anii.

Скітвлѣ Ромънскѣ ал С. Ioan din
Мытеле Атоѣ.

Мемоарѣ дн кавса Монъстрилорѣ
Люкінате din Moldova

Фаца.

409

425

Ачѣста фундампиларе фъкѣ бъгътори de сѣмъ
пе локвіторї Ташнадѣлї пентра ачељ локѣ, карї
афълъндѣ ісворвлѣ, се парѣ вѣлѣ пъръздѣ спре а
се скврнѣ апа ісворвлї фунтр'о гропъ (сѣд ба-
сенѣ) чева таї дн жосѣ, unde апої се
сквьда. —

ЧЕРЧЕТАРЕА 8NORѣ ЛОКЮРІ DE БЪІ
кѣ апе минерале де кътрѣ ръсърітвлѣ
Ардеалъї.

(Люкеіере din Нрзлѣ тр.)

T s u n a d ѳ.

Баia de Tashnade заче фунтре Чикѣ ші Ха-
ромсекѣ пе таївлѣ стѣлгѣ алѣ Олтвлї, токта
дългѣ фунтвлѣ цврї; dela Tashnade фунтр'о де-
пъртаре de о брѣ, еар' dela Биксадѣ de о жи-
тътате de брѣ. — Пъсъчнна і e зна din челе
таї фунтобсе, люкопіїратѣ фіндѣ de тоте пър-
шіле кѣ брѣдетѣ, еар' ренедеа кврцере а Олтвлї,
демектѣнъ окї отвѣлї de амбѣ пърділе кѣ, о-
твѣдиме de стѣлгї супрінзътобре.

Ачѣста баie есте дн фунтреввіндаре пътма de 15—16 апї, ші проніа zeackѣ спре а фун-
кноштица ѿменї деспре пътереа чеа bind-
кѣтore а ачестеї апе, а алесѣ спре ачестѣ сїжр-
шитѣ кіарѣ пе копілъї вѣлѣ пъсторї din Tash-
nade; кѣчї пе кѣндѣ ачестѣ копілъї, пе рѣтвлѣ
Олтвлї фунтр'о парте таї сълватікъ а ачелгіашї
ші пъшчеа оіле сале, din фунтътпларе deodatѣ
се вѣлѣ афнндатѣ фунтр'вѣлѣ пороів пъпъ ла це-
пнїкї, каре кѣ тотвлѣ необічнітѣ фунченѣ аї
пішка пічбреле лвї челе pline de орбанї, фун-
торкъндѣшї добітбчеле спре Олтѣ, ші спѣлѣ дн
апї пічбреле челе pline de пороів, ші вѣгъ de
сѣмъ кѣ пічбреле і се кврдїрѣ преа твлѣ,
чеса че о фунсші елѣ пътма пороівлї, де ачеа
черчетѣ елѣ, ші дн таї твлѣ рѣндѣрѣ локвѣ
ачела unde стѣтвое кѣ пічбреле, спѣлїндѣшїле
тотѣ de ачестеї орї дн апа Олтвлї, пъпъ кѣндѣ
дн сквртѣ време пічбреле лвї се кврдїрѣ кѣ
тотвлѣ de pane.

№ твлѣ днпъ ачеса, афлареа ачестеї іс-
ворѣ поѣ bindekabilѣ, і с'a днсѣ вестеа прін
цирѣ, астфелї, дн кѣтѣ ціптвлѣ ачестѣ сълв-
тътїтѣ, фунченѣ din апѣ дн апѣ а се фаче totѣ
таї черчетатѣ; саѣ фъкѣтѣ о сочіетате каре
атѣтѣ баia, кѣтѣ ші о парте de локѣ ла кът-
пъратѣ dela Tashnadenї, аша днкѣтѣ дн апѣлѣ
1848, пе локвѣ de скадѣ се афла песте 40
васе de локвїтѣ пе сѣмѣа бспешилорѣ, дноѣ дн-
датѣ врмателе тврѣврѣ стрѣбѣтврѣ ші песте
ачестеа фунтр'атѣта, дн кѣтѣ пътма о сїнгврѣ
касъ таї ренасъ, ші ачѣста фунтр'о старе дѣ-
риматѣ.

Днпъ революціоне фунченѣ еарѣш а фі че-
рчетатѣ ачѣста баie, № пътма de кътрѣ чеї de
аколо, чї ші de кътрѣ чеї таї днденпъртадї. —
Съ zidirѣ еар' впеле касе de ші таї пъдїне ла
пътврѣ, de брече таї дн вара а тракѣтѣ път-
врѣ каселерѣ авia съ врка ла 10.

Лнainte de ачѣста днпъ кѣт поменірѣтѣ
таї съсѣ, ісворвлѣ ачела dela болеле дѣлвлї фѣ
фундрептатѣ таї ла вале пріптр'вѣ скокѣ de
сквндоврї кам ла 100 de пашї фунтр'вѣлѣ басенѣ,
ші ачѣста ера баia, кѣ каре окасіоне апа din
ісворѣ пъпъ а ажнїце la ачелѣ басенѣ пердеа
Форте твлѣ din пътереа са, днсѣ лнainte de
ачѣста кѣ къдува апї прешедінтеле соціетъїї D.
баронѣ Сіїстмѣндѣ Сенткерестї, кѣрвї ші пъпъ
акѣт ачестѣ баie аре аї твлѣтї форте твлѣ,
а таї адѣнчitѣ ісворвлѣ, провзindѣлѣ ші кѣ врѣ
басенѣ поѣ пардоситѣ пе de decsptѣ, ші люкоп-
іїратѣ кѣ вѣлѣ роштейв de лаџѣ; аша дн кѣтѣ
акѣт а болбоchїнда апї дндатѣ фунтресорѣ престе
тотѣ тврѣврѣ дн люптр' афлѣторї, ші пріп
ачѣста ші пътереа bindekѣtore а апеї ла тѣтѣ
фунтътплареа е таї маре.

Басенъл се диконцівръ къ піште одъїде форте комоде пентръ десбръкатъ, аша дн кътъ скълдъндъсе ші дтбръкъндъсе чіпева н'аре пічі челъ маі пігіні а се теме de вълтъ, сеаѣ ръчелъ. Дн вна din одъїделе препятіе се афъ дикъ ші вп алтъ басенъ, дтпрътвтъндъсе пріп-тр'вп єкокъ din апа ісворълі дн каре лъстидъсе кантітатеа de апъ червтъ, сеѣ воітъ, ач-ста о дикългеште къ петрі de асъдатъ да време de тревбінъ.

Dinaintea въї, прекът ші дн легътъръ къ баіа съ афъ вп портікъ (търнацъ) de вnde съ deckide вп проспектъ фбртє фрътосъ пе о парте а Олтълі, еар партеа de dinkolo съ скімъ дн zidspі de стъпчі, ші къ деосебіре дн стъпка къ о дпълдіме de зріашъ пётра лві Солом.“

Апа ачесті ісворъ есте кратъ, стръбътъ-тре de кърбъне пітмаі ка фірелю de търцеле съ рѣдіктъ пе езпрапацеі, пічі вп ѡіросъ деосебітъ н'аре, густъ і се асéштпъ къ впеле апе мінерале квпрінзътъре de феръ, обіч-пітіе ші de а се беа, ші пітмаі пентръ ачеа н'е плькътъ ма беатъръ'і пентръ къ авнідъ градълъ къндъреі 20° ротръ п'е е проспѣтъ чі маі твлъ кълдічікъ.

Къндъ дптрі дптръпса de баіа ді се паре апа рече, дпсъ дкпъ ачеа пітмаі декътъ дпчепе трвлъ а се дикълі, пелea се рошеште, ші тóтъ съ кврінде de піште вешікъде търпцеле кристалізате de аеръ, піте шедеа чіпева дп-тръпса о бръ дптръгъ, ші дикъ пічі атвпчі, п'е дореште а еші афаръ, астфеліс de біне съ сімте дптръпса.

Дпъ апрабареа medikъ одатъ дпнінтеа amiezії сеѣ de дозъ опі, адекъ дпнінте ші дпъ amiézі съ піте дптръбінца баіа; дпъ баіе трвлъ отвлъї н'е сімте пічі вп ѡіргъ сеѣ сльбі-чуне, чі din контръ вшвріпцъ ші дптръпре. Дптрі пърціле еї констітутіве съ афъ дптр'о кантітате дпсемпнать ачідъ, карбонікъ ші оксидълъ de феръ. Лвкрапеа ачесті апе есте чеваші

тързіе дартъ сігвръ, маі алеѣ ма indibizії апле-каџі сеѣ пътіаші de ръчелі, дн боле векі первосе ма indibizі маі славі de перве. Дикъ пънъ акът н'е с'а овічпітъ дптръбінцае чеа din лънтръ, пе къндъ вп алтъ ісворъ маі съ-ратъ-амаръ дн апрапіе de басенъ, дптръ-пнадъ къ баіа дн впеле боле съ веде а фі фбртє фолосіторів. — Дптръбінцае ачесторъ въї de фолосіторе леа доведітъ маі департе есперінда дн впеле боле дпвекіте ла пърціле депіталі, прекът ма сльбічні, ші къ deосебіре дн Бел-пореа. — Афаръ de ачеста ма тетбреле ръчітіе de вълтъ, ші дн рестаторнічіреа тішкърі ачес-тора. —

Лънгъ маі съсъ дескріслъ басенъ се афъ дикъ ші вп алтъ ісворъ, de асеменеа търіме ші констракціоне, дн каре токта аша съ поге чіпева екълда, ка ші дн челелалте. — Афаръ de ачеста маі съп дикъ ші алте твлте ісвобе търпцеле дптр'о дистанцъ маі таре сеѣ маі тікъ впвлъ de алтъ, каре атвтъ дн респектвілъ пърцілоръ констітутіве кътъ ші а дпсвішіріле лоръ, пре п'єдітъ се паръ а се деосебі деолалтъ ші de челе din тъї.

Баіа дела Тъшнадъ аре дикъ вп віторіг преа фрътмооъ, пентръ къ афаръ de впътатеа віндеабіль а апей, ші de фрътседеі патъралъ, дптре алтеле епвтъръ астфеліс de пропріетарі ші патроні, карій квпоскъндъ тревбінделе ачесті въї, воіескъ ші потъ дънві ла дпфлоріреа ачесті локъ; аша къ ввквріе възві дн веаа трекътъ къ фіппа тіа аколо, кътъ de необосітъ се сілескъ впї дп дпплінреа ліпседоръ патріоі: DD. бар. Сіїсімндъ Сенткересті, гр. Benedekъ Miko ші Antal Miko, прекът ші la edifікареа впї отелъ н'е таре ші комодъ, каре дн апвлъ ачеста ва фі гата; ші аша доріторі de а кълъторі аколо, воръ фі провъзгі къ локзіпцъ ші храпъ. —

Deie Dамнезеі ші челорълalte апе вінде-каబіле асеменеа патроні, ка аша патріа побстръ

ші фъръ пассрі де зріаші се поѣтъ жнайта по-
трівітъ жнтръ жнтревіндареа коморіморъ сале,
ші жн прівінда ачеста. —

МОРБЛЪ МЕѢ.

Пептъ-мі вате, ші тъ діре,
Оре, къндѣ л-оіс віндека? !
Морб-і маре, — е аміре,
Ші тъ фаче-а тъ вска.
Ах! де-ар фі, — де н'ашъ маі фі,
Съ нъ потѣ атѣтъ сімдї!

Че съ факѣ? ка съ с'аліне,
Къ-алѣ таѣ торбъ е фортѣ греѣ;
Е мінокъ, пептъ гіне,
Къ тъ траці атѣтъ ла рѣдъ, —
Ші-дї е грозъ а тръи,
Ка ші міе, а тэрпі!

Оре, фі-ва-о зі вр'одатъ,
Ка съ зіїй, къ аі скънатъ!
Міе-о с'єпъ, ші лопатъ
Ределе мі ле-аѣ с'єрпатъ, —
Дар' тѣ аі де-а с'єфері, —
Секолъ таїдї веї маі тръи!

Жн віёдъ, с'єферінда
Зілеле ці ле-а нергітъ, —
Ші сперанда, ші кредінда,
Фортѣ рапъ те-аѣ жнкълітъ.
Оре, тотѣ аша ва фі,
П'єпъ къндѣ аі де-а тръи? !

Жнде-і зіза, къндѣ одатъ
Аі жнвінсъ, ші-аї трізмфатъ? !
Те міраѣ жн лътма латъ,
Кам де таре те-аї нълдатъ.
Жнде-і зіза? — де-ар вені, —
П'єпъ добръ, н'оіс тэрпі!

Жнтр'юнѣ кънетъ, ш-о сімдїре
Де-аї віе къ фії тъ, — —
Ш-аї скънатъ де с'єферіре,
Ш-аї жнвінсъ пе тої чеї ръї!
Лътма-атзпі, єр' те-а тэрпі,
Морб-і греѣ, — кредѣ, с'ар стжрпі!

Ат. М. М.

АНА ТРЕЧЕ ПЕТРЕЛЕ РЪМЪНѢ.

Лъсадї одатъ ші пептъ тотѣдеана
Интриї, кавале, че адесъ не-аѣ десвінатъ!

Pedaktorъ респінзъторіз
IAKOBЪ MØRESHIANЪ.

Къчі цера пострѣ, де-акъма есте вна,
Ла алѣ еї віне гъндії пе днчегатъ!
Ведеді, стреінлѣ, ка ші маі жнайтие
Вреа се орбескъ, се'пшеле пе ромънѣ,
Нъ въ жнкредеи ѡаръ жн а лії къвінте,
Къчі апа трече ші петреле ретънѣ.

Че! маі съит ѡтепі, че вреѣ къ вікленіе
А сторче еаръ, а церей поастре вотѣ!
Маі вреѣ жн пънгъ, еар вані твлдї се ле віе
Съплѣ впѣ фалсъ пътме de вреднікъ патріотъ?
Штідї, ері че фъръ.. Даръ аста пъ въ тіре:
Съпл креатѣре сістемлѣ вътрънѣ...
Фундї къ тої де-а лоръ адеменіре,
Къчі апа трече еар петреле ретънѣ.

— Еака Antoxi, din касе'н. касе-алеаргъ
Пептъ кътаре, партідѣ къвтъндѣ . . .
— Ласѣ ка се латре, лъсаціїлѣ ка съ таургъ
Се деа din кодѣ, сертаплѣ е фътъндѣ,
Жн треві с'єрапѣ, ші бъв'якъ петерпікъ.
Нъ аре тънъ се лінгъ de стъпънѣ. . .
Дадї тої афаръ, пе ачестѣ къне въшерпікъ,
Штідї: апа трече еар петреле ретънѣ!

Antonъ въ спіне: къ elѣ вреа церей віне,
Къ вреа дрептатае се вадѣ жнфлопіндѣ,
Ші къ дореште, пе-впѣ дръмѣ de ферічіре
Пе тої ромънї, се вадѣ 'найтъндѣ,
Ба 'нкѣ се цівъ ші кіарѣ пе ефънта кръче;
Дар elѣ жнівръ къратѣ ка впѣ пътънѣ,
Ла пептъ і атѣрпъ анти-крестінѣ кръче . . .
Ші апа трече еар петреле ретънѣ.

Фідї къ търіе de minte ші de с'єфлетъ!
Нъ въ жншеле пії вані, пії кандидагї,
Ші пъ въ віндеци къ інімъ ші кънетъ
Лаі церей дъштамї, стреіні ші ренегацї.
Аѣ сосітѣ тімпнлѣ съ вадѣ лътма 'нтраеагъ,
Къ пептъ дъръ аветѣ кънетѣ ромънѣ,
Партізі ші кілкѣ, din інімі съ се штіаргъ,
Къчі апа трече еар петреле ретънѣ.

Dap e чіздатъ, адесе астѣ лътме!
Жн ea съит ѡтепі че D'єтнезеѣ кіарѣ вънѣ!
Къ тіте асте, жні факѣ авері ші пътме,
Ші чіне штіе, че-а фі жнкѣ претіндѣ!
Dap къзъндѣ маска, авере ші търіе.
Мінчівно съ лътрабъ, пе ѡтепі пъ жнгънѣ . . .
Съпл твлте стеле къ фалсъ стрълчіре,
Ші апа трече еар петреле ретънѣ.

Іашії. (Z. B. 20. N. 1858.

Teodorъ Порфериј.

Ediçіяnea къ Тіпарізлѣ лѣ
IOANNE GOETI.